

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра бізнесу та управління персоналом

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Педагогічна практика

Освітньо-наукова програма **«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Спеціальність **076 Підприємництво та торгівля**

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**

Рівень вищої освіти **третій (освітньо-науковий)**

Мова навчання українська

Розробник: Лопашук І.А., доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, кандидат економічних наук, доцент

Профайл викладача (-ів) <https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/pid-torg-birj/pid-kolektyv-kafedry/lopashhuk-inna-afanasiyivna>

Контактний тел.: [+380951535757](tel:+380951535757)

E-mail: i.lopashchuk@chnu.edu.ua

Консультації

Очні консультації:	Онлайн-консультації	Viber \ Telegram \ e-mail
п'ятниця 13.00-14.00 Коцюбинського Михайла, 2 Корпус 5, ауд. 108	заопередньою домовленістю в системі Google-meet	з понеділка по п'ятницю з 15.00 до 16.00

1. Анотація дисципліни. Педагогічна практика є обов'язковою складовою підготовки фахівців галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 076 Підприємництво та торгівля. Педагогічна практика забезпечує реалізацію науково-педагогічних компетентностей в аспекті практичної діяльності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – аспірант (здобувач)), зокрема щодо оволодіння системою вмінь та навичок з методики викладання, педагогічної майстерності, первинним досвідом професійної діяльності викладача, організації науково-методичної роботи, формування належної педагогічної культури.

Педагогічна практика сприяє поглибленню знань та дозволяє набути навичок з організації освітньо-виховного процесу у закладах вищої освіти через викладання професійно-орієнтованих дисциплін; передбачає системне формування компетентностей відповідно до запланованих результатів навчання (програмних результатів навчання), розробку навчально-методичного забезпечення освітнього процесу; оволодіння здобувачами освіти сучасними методами та формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії; формування навичок роботи в команді; підвищення здатності до працевлаштування.

2. Мета Педагогічної практики - набуття навичок та вмінь навчально-методичної і наукової роботи: оволодіння аспірантами (здобувачами) сучасними методами, формами та засобами навчання, формування у них на базі одержаних у закладі вищої освіти знань із базових педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності,

3. Пререквізити. «Педагогічний професіоналізм викладача ЗВО».

4. Відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 076 Підприємництво та торгівля (ОНП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

Загальні:

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК 04 Здатність до міжособистісної взаємодії.

Фахові:

СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження на відповідному рівні, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, впроваджені у практичну діяльність, що створюють нові знання у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

СК04. Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, апробувати результати досліджень, розробок, проєктів українською та іноземною мовами

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06. Здатність застосовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно-програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково-дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

СКО9*. Здатність розвивати інноваційні соціальні навички, ефективно поєднувати наукові здобутки та педагогічну майстерність, використовувати сучасні технології та методи навчання у викладанні економічних дисциплін.

СКО10*. Здатність до професійної комунікації, ведення дискусії, переконливого та аргументованого відстоювання власної думки з повагою до індивідуального та культурного різноманіття й системи цінностей в умовах міжособистісної та міжкультурної взаємодії.

Результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи економічних наук, методологію наукових досліджень, застосовувати їх в процесі проведення власних досліджень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у викладацькій практиці.

РН06. Приймати ефективні, етичні та соціально відповідальні рішення, забезпечувати лідерство, автономність та міжособистісну взаємодію у їх реалізації в професійній діяльності.

РН08. Формулювати та перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, актуальні літературні та інформаційні джерела, результати теоретичного аналізу, моделювання, експериментальних досліджень.

РН09. Планувати і виконувати теоретичні та/або емпіричні дослідження з використанням сучасних методів й інструментів, здійснювати критичний аналіз результатів власних або сторонніх досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо проблем у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності та дотичних міждисциплінарних напрямів, з дотриманням норм академічної і професійної етики

РН11. Вільно презентувати, обговорювати державною та іноземними мовами результати досліджень, наукові та/або прикладні проблеми підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, оприлюднювати їх у наукових публікаціях провідних міжнародних видань або впроваджувати у практичну діяльність.

РН12. Організовувати і здійснювати освітній процес у закладах освіти, розробляти і впроваджувати спеціальні освітні компоненти зі сфери підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН14*. Формувати індивідуальну траєкторію особистісного й фахового розвитку, самонавчання та професійної поведінки.

5. Опис педагогічної практики
5.1. Дидактична карта педагогічної практики

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми занять	Змістовий модуль 1. Пасивна практика											
Тема 1. Організація та планування навчальної діяльності у ЗВО: ознайомлення із законодавчо-нормативним забезпеченням, що регламентує організацію освітнього процесу; структурою навчального плану та освітньо-професійною програмою.	12					12	12					12
Тема 2. Ознайомлення з літературою та методичною документацією з навчального курсу; структурою та принципами розробки дистанційних курсів з відповідної навчальної дисципліни; методами організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами.	12					12						12
Тема 3. Відвідування аудиторних занять провідних науково-педагогічних працівників кафедри та факультету.	12					12						12
Тема 4. Розробка та погодження методичного забезпечення для проведення лекційних, семінарських та практичних занять; методичних рекомендацій до виконання самостійної роботи здобувачів, тестових завдань для контролю знань студентів.	32					32						32
Тема 5. Розробка індивідуальної траєкторії щодо форм та методів роботи зі студентами, в т.ч. вироблення алгоритму проведення консультацій.	12					12						12
Разом за ЗМ 1	80					80	80					80
Теми занять	Змістовий модуль 2. Активна практика											
Тема 6. Проведення лекційних занять.	10					10	10					10
Тема 7. Проведення семінарських (практичних) занять.	10					10	10					10
Тема 8. Проведення консультацій.	10					10	10					10

Тема 9. Участь у науково-методичній роботі кафедри; наукове керівництво студентом для участі у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських робіт тощо.	10					10	10					10
Разом за ЗМ 2	40					40	40					40
Усього годин	120					120	120					120
Підсумкова форма контролю	Диференційований залік											

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Назва теми	Зміст самостійної роботи	Год.	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Тема 1. Організація та планування навчальної діяльності у ЗВО: ознайомлення із законодавчо-нормативним забезпеченням, що регламентує організацію освітнього процесу; структурою навчального плану та освітньо-професійною програмою.	Ознайомитися з законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», внутрішніми нормативними документами з організації освітнього процесу та діяльності науково-педагогічних працівників Університету; ознайомитися з ОПП зі спеціальності 051 «Економіка» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти як основною компонентою організації підготовки здобувачів та її складовими: навчальним планом, робочим навчальним планом, графіком освітнього процесу.	12	12
Тема 2. Ознайомлення з літературою та методичною документацією з навчального курсу; структурою та принципами розробки дистанційних курсів з відповідної навчальної дисципліни; методами організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами.	Вивчити структуру та зміст робочої програми та силабусу однієї з професійно-орієнтованих навчальних дисциплін підготовки фахівців за ОПП (за пропозицією керівника практики); ознайомитися з організацією дистанційного навчання, специфікою навчання осіб з особливими освітніми потребами.	12	12
Тема 3. Відвідування аудиторних занять провідних науково-педагогічних працівників кафедри та факультету.	Відвідати та проаналізувати навчальні заняття (лекції, семінарські чи практичні заняття), які проводять викладачі кафедри/факультету, інші практиканти; вивчити їх педагогічний досвід у застосуванні сучасних методів і засобів навчання (не менше двох занять); написати рецензію на лекцію, семінарське чи практичне заняття, які відвідані за завданням керівника практики.	12	12
Тема 4. Розробка та погодження методичного забезпечення для проведення лекційних, семінарських та практичних занять; методичних рекомендацій до виконання самостійної роботи здобувачів, тестових завдань для контролю знань студентів.	Ознайомитися з навчальною та робочою програмою професійно-орієнтованої навчальної дисципліни з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за ОПП зі спеціальності 051 «Економіка». Розробити конспекти лекцій з окремих тем навчальної дисципліни, базуючись на їх змісті за навчальною програмою; підготувати дидактичні і презентаційні матеріали до лекцій з використанням презентаційної системи Microsoft Office PowerPoint. Ознайомитися з особливостями вибору та проведення різних видів практичних (семінарських) занять з професійно-орієнтованих дисциплін; їх цілями та функціями під час підготовки здобувачів. Розробити пакет методичного забезпечення до викладання практичних	32	32

	(семінарських) занять з дисципліни кафедри; підготувати дидактичний та презентаційний матеріал до практичних (семінарських) занять. Ознайомитися з організацією та методичним забезпеченням самостійної роботи студентів або поточного контролю знань студентів з професійно -орієнтованої дисципліни. Розробити завдання для самостійної (індивідуальної) роботи студентів з окремої теми професійно-орієнтованої дисципліни, методичні вказівки до їх виконання, навести список рекомендованих джерел та глосарій.		
Тема 5. Розробка індивідуальної траєкторії щодо форм та методів роботи зі студентами, в т.ч. вироблення алгоритму проведення консультацій.	Вироблення моделі індивідуальної роботи зі студентами. Вироблення індивідуального алгоритму проведення консультацій.	12	12
Тема 6. Проведення лекційних занять.	Розробити методику підготовки та проведення лекцій з окремих тем навчальної дисципліни з використанням відповідних методів і засобів навчання з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей студентів; провести самостійно лекції та їх самоаналіз; отримати відгук на проведені лекції від керівника практики.	10	10
Тема 7. Проведення семінарських (практичних) занять.	Розробити методику підготовки та проведення семінарських (практичних) занять з окремих тем навчальної дисципліни з використанням відповідних методів і засобів навчання; провести самостійно семінарські чи практичні заняття, їх самоаналіз; отримати відгук на проведені заняття від керівника практики.	10	10
Тема 8. Проведення консультацій.	З метою набуття навичок самоорганізації та самоосвіти студентами, надання їм педагогічної допомоги, виробити індивідуальну методику проведення консультацій, як одну із організаційних форм навчання студентів. Зокрема, навчитись застосовувати, залежно від форми навчання студента (денна/заочна), різноманітні методи консультування: питально-відповідальний, розгорнута бесіда, розгорнута бесіда на основі конспектів першоджерел, вирішення завдань і розбір конкретних проблемних ситуацій, просте спілкування, що дозволяє відпрацьовувати навички публічного виступу тощо. Для досягнення більшої ефективності консультацій необхідно дібрати відповідні форми їх проведення: групові, індивідуальні, із застосуванням технічних засобів та інші.	10	10
Тема 9. Участь у науково-методичній роботі кафедри; наукове керівництво студентом для участі у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських робіт тощо.	Взяти участь у навчально - методичній роботі кафедри (засіданні кафедри, засіданні методичного семінару кафедри, методичному вебінарі, тренінгу, конференції тощо), інших заходах кафедри.	10	10

6. Освітні технології та методи навчання

Для проведення педагогічної практики можуть використовуватися такі **освітні технології**:

Менторство та супровід: Аспіранти (здобувачі) можуть бути призначені менторами з відповідних сфер управління, які надають професійну підтримку і консультування під час практики.

Проектна робота: Аспіранти (здобувачі) можуть працювати над конкретними управлінськими проектами в організаціях, досліджувати проблеми та надавати рекомендації для їх вирішення.

Кейс-метод: Використання кейс-студій допомагає аспірантам (здобувачам) аналізувати реальні ситуації в організаціях і приймати рішення на основі практичних прикладів.

Групова робота: Аспіранти (здобувачі) можуть працювати у групах, щоб розвивати комунікаційні та колективні навички, вирішувати завдання та розробляти стратегії разом.

Онлайн-навчання: Використання онлайн-платформ та ресурсів дозволяє студентам отримати доступ до навчального матеріалу та спілкуватися з аспірантами (здобувачами) віддалено.

Рольові ігри та симуляції: Застосування ігрових елементів допомагає створити віртуальну атмосферу для вирішення управлінських завдань та ситуацій.

Стажування за кордоном: можливість отримати практичний досвід у міжнародних компаніях та організаціях для розширення своїх знань та міжкультурної компетентності.

Методи навчання:

МН 3 – наочні методи (демонстрація, ілюстрація);

МН 4 – пояснювально-ілюстративні методи;

МН 5 – проблемно-пошукові методи;

МН9 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

МН10 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;

МН11 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Критерії та засоби оцінювання результатів педагогічної практики

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за виконанням завдань педагогічної практики аспірантами (здобувачами), перевірка оформлення щоденника, перевірка і захист звітів з практики тощо. Оцінювання педагогічної практики аспірантів (здобувачів) за видами.

Види роботи	Кількість балів
ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	60
Вивчення законодавчо-нормативної бази провадження освітньої діяльності та організація навчально-методичної роботи	5
Рецензування відвіданих аудиторних занять науково-педагогічних працівників кафедри/факультету	5
Підготовка методичних матеріалів для проведення лекційних, семінарських (практичних) занять	15
Проведення та самоаналіз занять	20
Розробка методичних рекомендацій для виконання самостійної роботи студентами; тестових завдань для контролю знань студентів	5
Оформлення звітної документації з педагогічної практики	10
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	40
Залік з практики (захист звіту з педагогічної практики)	40

Політика педагогічної практики

Політика педагогічної практики визначається системою вимог, які визначаються та регулюються відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» № 1556-УП від 01.07.2014 року (зі змінами), законодавством України щодо академічної доброчесності та Статуту, положень Університету, зокрема «Положення про педагогічну (асистентську) практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» та інших нормативних документів, які регламентують організацію освітнього процесу при проходженні практики.

Педагогічна практика передбачає самостійну роботу та комунікацію з керівниками практики та здобувачами вищої освіти.

Самостійна робота включає в себе виконання завдань практики, теоретичне вивчення питань, що стосуються завдань, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також написання звіту з виконаного завдання. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування тощо) практика проходить за індивідуальним графіком.

Виконання завдань практики є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Диференційованій оцінці з боку керівника педагогічної практики підлягають усі завдання, які виконує аспірант (здобувач). Лекції та семінарські (практичні) заняття оцінюються як за змістом, так і за дотриманням методики викладання. Оцінки заносить у щоденник практики керівник практики. Кінцеву узагальнену оцінку з педагогічної практики затверджують на основі усного та письмового звіту на засіданні кафедри, відповідальної за підготовку аспірантів (здобувачів) (залік з практики). Вона повинна враховувати рівень виконання завдань практики та зміст представлених документів.

Аспіранти (здобувачі), робота яких визнана як незадовільна, зобов'язані, за рішенням вченої ради факультету/ІНІ, пройти педагогічну практику повторно без відриву від занять.

8.1. Базова (основна)

1. Альохіна Н. В., Кайдалова Л. Г., Сабатовська-Фролкина І. С., Шварп Н. В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. Х. : НФаУ, 2019. 248 с.
2. Гнезділова К. М. Корпоративна культура викладача вищої школи : навч.-метод. Посібник. Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 124 с.
3. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підруч. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
4. Дзюба П. А., Зайцева Т.А. Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі». Д. : Ліра, 2015. 24 с.
5. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. Київ : Видавництво Ліра. 2017. 484 с.
6. Іванчук М., Федірчик Т. Акмеологічні засади професійного розвитку викладача вищої школи: навч.-метод. посібник. Чернівці: Родовід, 2019. 220 с.
7. Казак І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі : конспект лекцій з навч. дисц. : навч. посіб. для підгот. докторів філософії. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
8. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Кобаль В. І. Методика викладання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
10. Корміна Л. І. Методика викладання дисциплін за фахом у вищих навчальних закладах : метод. реком. до курсу. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 52 с.
11. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с.
12. Мирончук Н. М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти : метод. посіб. Житомир, 2017. 52 с.
13. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. К.:Дракор. 2020. 178с.
14. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Х. : «Стильна типографія», 2019. 267 с.

15. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2019. 472с.
16. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Сисоєва С.О., Козак Л.В. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навчальний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с.
19. Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти : монографія / керівн. авт. кол. Н. В. Гузій. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.

8.2. Допоміжна

1. Адонін С. В., Куряча Н. В. Сучасні методи викладання з використанням інформаційних технологій [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_4_31.
2. Армейська Л. В. Професійна компетентність та неперервна самоосвіта: шляхи самореалізації й самовдосконалення педагогічних працівників. *Проблеми сучасної освіти*. - 2019. - № 10. - С. 5-14.
3. Вознюк О., Дубасенюк О., Копетчук В. Типи спрямованості особистості і науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 36 (2). С. 18-24.
4. Завгородня Т. К., Стражнікова І. В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2021. 120 с
5. Коваленко В. В., Мар'єнко М. В., Сухих А. С. Самоосвіта та саморозвиток педагогічних працівників із застосуванням інструментів відкритої науки. Освітній дискурс : зб. наук. праць. К. : ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2021. Вип. 37 (10). С. 28-38.
6. Короткий термінологічний словник інноваційних педагогічних технологій [Електронний ресурс]. URL: <http://oblosvita.com/navigaciya/skrynka/zahody/6264-korotkij-terminologichnij-slovnikinnovacijnix-pedagogichnix-technologij.html>.
7. Лавріненко О. А. Педагогічний досвід: моніторинг та перспективи : посіб. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2018. 256 с.
8. Мартинець Л. А. Педагогіка вищої школи : опорний конспект лекцій. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2019. 40 с.
9. Медвідь Л. Г., Барна М. Ю. Внутрішній моніторинг як інструмент оцінювання якості освітнього процесу. *Magyar Tudományos Journal*. 2020. № 45. С. 30-34.
10. Медвідь Л. Г., Семак Б. Б. Наукова робота у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2020. Вип. 59. С. 139-149. (Економічні науки).
11. Микитенко П. В., Галицький О. В. Використання сучасних хмарних технологій у навчальному процесі закладу вищої освіти. Освітній дискурс : зб. наук. праць. К. : ТОВ «Науковоінформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2021. Вип. 33 (5). С. 7-17.
12. Назарова Г. В., Дибач І. Л. Змістовна характеристика робіт, виконуваних науково-педагогічним персоналом. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 30 (19). Т. 1, ч. 2. С. 136–143.
13. Пенчук О. П., Донченко С. В., Білоцька Л. Б. Побудова індивідуальних траєкторій навчання студентів на основі застосування вибіркового елементів навчальних планів. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Сер. Економічні науки. 2017. № 2 (109). С. 36-41.

14. Сергієнко Н. П. Методика викладання у вищій школі : курс лекцій. Х. : НУЦЗУ, 2020. 68 с.

15. Федірчик Т. Д., Олійник М. І., Тимчук Л. І. Науково-методичний центр університету в системі забезпечення якості професійного розвитку викладачів. *Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського «Наука і освіта» «Science and education»*. 2018. №4 / CLXIX. С. 5-16.

16. Федірчик Т., Нікула Н. Система формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 10(84). С. 226-237.

17. Федірчик Т., Нікула Н., Бражанюк А. Формування особистісно-творчого компонента професійної культури студентів в освітньому просторі університеті. *Інноваційна педагогіка*. 2021. №34. Т.2. С.125-131.

18. Цюняк Оксана, Федірчик Тетяна, Нікула Наталя. Використання інтернет-ресурсів у професійній підготовці майбутніх педагогів за умов дистанційного навчання. *Гірська школа Українських Карпат*. Івано-Франківськ, 2021. № 25, С. 108 -114.

9. Інформаційні ресурси

1. www.zakon.gov.ua – сайт Верховної Ради України, законодавча база.
2. www.mon.gov.ua/sms_se – нормативно-методичні матеріали, перелік програм та підручників.
3. <http://kno.rada.gov.ua> – Комітет з питань науки і освіти.
4. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
5. <https://www.chnu.edu.ua/universitytet/normatyvni-dokumenty/> – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.